

Novellaíró pályázatra beérkezett pályamunka

51. pályázat

2017.

Harangjáték

Ha jó volt az idő, a vasárnap délutánok Keleti Károly számára gyakran azzal teltek, hogy agarai társaságában kiült a tornácra, és egy pipa mellett átolvasta a napilapokat. Eddigre túl volt a reggeli vadászaton, és elfogyasztotta az ebédet is; jólesett hát a pihenés.

Ez alkalommal azonban ahelyett, hogy kellemesen ellazult volna a cirógató napsütésben, ingerülten olvasta a sorokat. Szeme mohón falta a szavakat, s közben arcára barázdákat vésett a harag.

– Mit képzelsz ez? – sziszegte. – Hogy írhat ilyeneket?

Kutyája ijedten kapta fel a fejét, és kérdőn nézett rá, ő azonban nem foglalkozott vele. Tovább olvasott, ám csak a dühét táplálta. Végül a földhöz csapta az újságot, és megrázta az öklét.

– Ezt még megemlegeti!

A huszárkard mesterműnek számított a maga nemében. Nem díszítették cikornyák, de a keskeny, ezüstösen csillogó penge és a rajta húzódó vércsatorna elegáns megjelenést kölcsönzött neki. Markolatát puha bőrbandázs borította, ezt pedig szőlőlevelet formázó kosár fogta körbe, hogy megvédje forgatója ujjait. A kardgomb vicsorgó oroszlánfejet formált, ám a fegyver másik vége volt igazán veszedelmes: a hegyes acélpenge hosszan nőtt ki a markolatból, majd' egy méterrel toldva meg viselője karját. Csupán kis ívben hajlott, épp csak annyira, hogy szúrásra és vágásra egyaránt alkalmas legyen.

Ezúttal vágott – hogy aztán csörrenve csókolózzon egy hasonló pengével, mely az utolsó pillanatban került az útjába, megakadályozva, hogy vért fakasszon. Csak pillanatokig akadtak össze, s máris újra széles ívben hasította a levegőt. Most sem ért el találatot.

Áldor Imre hiába sorozta ellenfelét, az minden csörtéjét védeni tudta. Csalódottan hátrált egy lépést, hogy kifújja magát az újabb roham előtt, és megvakarta világos, kefeszerű bajszát. A harmincas évei elején járó férfi, ahhoz képest, hogy tanítóként végzett, mostanság pedig könyvek és újságcikkek írásával kereste a kenyerét, a kardot is tűrhetően forgatta – amire egyfajta szakmai ártalomként tekintett. Még ha a Monarchia törvényei tiltották is, bevett gyakorlatnak számított, hogy a hosszadalmas sajtóperek helyett a becsületében sértett fél párbajt követelt. Áldor gyakorta borzolta a kedélyeket politikai tartalmú írásaival, a felkorbácsolt indulatok pedig időnként bajvívásba torkolltak.

Ezúttal az Országos Magyar Királyi Statisztikai Hivatal megszületése kapcsán írott cikkével sikerült vihart kavarnia...

Áldornak be kellett látnia, nem mélyedt el alaposan a témában, mielőtt becsmérítő kijelentésekre ragadtatta volna magát. No persze ő író, nem tudós, és amúgy is, a lapzártá sürgőssége nem mindig teszi lehetővé az elmélyedést... De ha valamit *becslésekre* és *valószínűségekre* alapoznak, az aligha lehet túl tudományos, nem igaz? Miért kell egy egész intézet ahhoz, hogy *átlagot vonjanak*, mi olyan bonyolult azon? Talán túlzás volt a Statisztikai Hivatalt korrupst, pénznyelő sóhivatalnak nevezni, ahol olyan felesleges tevékenységeket végeznek, mint a néhány évvel ezelőtti népszámlálás, és ahol áltudományos módszerekkel jutnak olyan eredményre, amit a kormány elvár... de akinek van egy csepp józan esze, az bizonyos látja, hogy a megállapítás nem áll messze a valóságtól...

Akárhogy is, a Statisztikai Hivatal alapítója, Keleti Károly túlságosan mellre szívta a cikkben foglaltakat. Így aztán, segédjeikkel körülvéve, ezen a nyirkos reggelen farkasszemet néztek egymással, hogy összemérjék pengéiket, s harcképtelenségig vívjanak.

Helyszíneként az Újpesthez közeli Palotai-szigetet, annak déli csücskét választották, ahol néhány vadkacsán kívül más nem háborgathatta ügyüket. A fűz- és nyárfák ölelte rét csendjébe csak a madarak csicsergése és a csónakjaikat hintáztató Duna hullámverése vegyült.

A felek némán méregették egymást, egyikük sem sietett támadni. Áldor kissé megrogyva próbált erőt gyűjteni az újabb ütésváltásokhoz, Keleti viszont, annak ellenére, hogy a negyvenhez közeledett, s így néhány évvel idősebb volt, kihúzta magát, és úgy állt, mint egy szobor. Hosszú bajsza és az ajka alatti pamacs sötét keretbe fogta komor száját, oldalra fésült dús haja lobogott, ahogy belekapott a szél.

Áldor Imre balsejtelemmel telve méregette a hősi pózban feszítő alakot. Ő a saját bevallása szerint is jobban forgatta a pennát, mint a kardot, így amikor a kihívást követően utánakérdezett leendő ellenfelének, bizony alaposan berezelt. Keleti tapasztalata a fegyvereket illetően jócskán felülmúlta az övét. Úgy hallotta, a statisztikus maga is részt vett tüzérként a '48-as szabadságharcban, noha akkor még alig tizenöt éves volt. Ráadásul nem is akárcsi vette a szárnyai alá, hanem maga Bem apó! Emellett rendszeresen vadászott is – kész szerencse hát, hogy Áldor nem a pisztolyt választotta a párbajhoz! Csak remélhette, hogy riválisa harci ismeretei a lőfegyverekre szorítkoznak, és nem gyakorlott vívó.

Biztos azonban nem lehetett benne. Keleti vele szemben olyan benyomást keltett, mint akinek az eddigi ütésváltás még a bemelegítéshez is kevés. Magabiztos, de könnyed tartása, elszánt, de erőlködéstől mentes tekintete mind ezt sugallták, ahogy ott állt elegáns, sötétzöld mentéjében.

Keleti ugyanakkor, akármilyen vehemensnek is mutatkozott a párbajra hívásnál, most annál mértéktartóbban viselkedett. Áldor csapásait kivédte, de egyetlen egyszer sem vágott vissza. Most sem vette át a kezdeményezést, hogy vetélytársa pihenőre fogta. Csak állt mozdulatlanul, és Áldort tanulmányozta.

Az író hunyorogva nézett vissza rá, és azon gondolkodott, milyen taktikát alkalmazzon ellene. Talán egy mindent elsöprő roham győzelemhez segítheti...

Felkiáltott, és támadásba lendült. Szúrt, vágott, döfött és hasított, ahogy csak karja ereje és fiatalos lendülete bírta. Kihívója pedig háritotta a csapásait, anélkül, hogy viszonzta volna őket. Ő figyelt, és úgy összpontosított, mintha minden egyes mozdulatot az emlékezetébe akarna vésni.

Áldor elhárított, fáradt karját koloncként húzta le a kard. Dühös volt, amiért mindeddig eredménytelenül próbálkozott, és büszkeségének sem tett jót, hogy úgy érezte, ellenfele csak kószolgatja.

Miért fogja vissza magát? Miért nem támad?

Talán épp a támadás a gyengéje?

Talán... Talán másképpen alakulna minden, ha felcserélődnének a szerepek, és ő védekezhetne! Ha kihasználhatná a tökéletlen támadásban beálló rést, és védtelen testrészeket ostromolhatna!

Bolond gondolat volt, de hát nem volt bolond maga a párbaj intézménye is? Isten és a szerencse kegyeibe bocsátani egy vitás ügyet...

Ki kell hát provokálni, hogy támadjon!

– Mondja, uram! – kiáltotta oda riválisának. – Hogy akar elégtételt venni rajtam, ha még csak sebet sem ejt?

– De hisz ejtettem.

– Miről beszél? – Áldor a másik férfi kardjára pillantott, melyen vörös nedv csurrant. Mikor történt? Hol vághatta meg?

– Nézzen csak a vállára!

Az író tekintete végigsiklott előbb bal, majd a jobb karján. Fehér kabátján vágás éktelenkedett, a széleit vér festette vörösre. A harc hevében nem is érezte a találatot, de tudta, nem kell sokáig várnia, mire fájni fog.

– Az áldóját! – csóválta a fejét gúnyosan a kihívó. – Vagy inkább: az Áldorját? Elnézését kell kérnem: nem akartam még megsebezni.

Áldornak szinte az ajkán voltak a szavak, hogy kikérje magának, amiért a másik a nevével viccelődött, de az mondott valamit, ami kíváncsivá tette.

– Elnézést kér? Mert *nem* akart megsebezni?

– *Még* nem, szerkesztő úr, *még* nem. Csak nem gondolta, hogy beérem ennyivel?

Áldor hallgatott, Keleti pedig folytatta:

– Hogy könnyebben megírhasa a helyreigazító és bocsánatkérő cikkét, tanítani szándékozom önnek néhány dolgot a statisztikáról.

– Tanítani? – vont a szemöldökét az ötlet furcsasága miatt Áldor.

– Bizony! S mivel ön pedagógus, talán egyetért velem: jobban az emlékezetébe vés mindent, ha egyenesen a húsába vésődik a tananyag. A fájdalom lesz az ön tanítómestere! De nem akartam elsietni. Gondoltam, előbb *mintát veszek*, és megfigyelem az *entrópiáját!*

Áldor zavarban volt, hogy íróként, a szavak mestereként egy ismeretlen fogalommal kell találkoznia.

– A... mimet?

– Az entrópiáját. Egyszerűsítsük le, hogy ön is értse: a rendezetlenségét. A vágásai következetlenségét. Meg kell, hogy állapítsam, sok a mozdulataiban a *redundancia*.

– A mi?

– A felesleg, szerkesztő úr. Csak kaszabol ide-oda. Jár a kardja, jobbra-balra, mint egy inga. És persze nagy a *szórás* is. Hiába, ha valaki nem tud jól szűrni, annak a keze szórni fog... – Keleti megpödrötte a bajszát. – Tudja, tipikus statisztikusi hiba, ha nem veszünk elég mintát, ezért még várni akartam egy kicsit, de... Végül is, mostanra kirajzolódott az ön vívóstílusának minden apró részlete. Elkezdhetem a tanítást.

– Tanítás...?! Ugyan! Maga nem oktat, legfeljebb kioktat, uram.

– Azért csak figyeljen! Minél hamarabb tanul, annál hamarabb végzünk.

– Hagyjuk a mellébeszélést! Az arcáról azt olvasom le, meg akar alázni. Igazam van?

– Ön is megalázott – vont vállat Keleti. – Ráadásul egy egész ország előtt. Ez csak a reváns. Most lett releváns.

Áldor dühösen Keleti felé döfött, amit az könnyedén háraitott. Élesen csattogott a fém, ahogy a kardok egymásnak ütköztek, újra és újra. A csörtének a tudós vetett véget, aki villámgyorsan megsuhintotta a kardját, és újabb sebet ejtett Áldoron, hüvelyknyivel az első alatt.

– Áh! – jajdult fel az író. Zavartan a vállára lesett, ahol immár két helyen hasadt fel a szövet. – Mit tervez? – sziszegte. – Meg akarja mutatni, hogy képes mindig ugyanoda vágni?

– Végre feltett egy értelmes kérdést! – ült hamis lelkesedés a tudós arcára. – Vajon tényleg ezt tervezem?

Azzal ismét vágott, ismét a jobb karon. Nem voltak mély sebek, Áldor karján a kabát mostanra mégis inkább vörös volt, mint fehér. Az író felmordult, mérgesen nézett kihívójára.

Keleti halvány mosollyal nyugtázta ellenfele dühét.

– Úgy olvastam, kételyek mardossák a becslések és a valószínűségek hasznosságát illetően, szerkesztő úr. Vajon mi a valószínűsége, hogy negyedszerre is ugyanoda célzok?

Újabb hirtelen vágás, újabb seb a vállon.

– Akarom mondani... hogy ötödszörre is ugyanoda célzok? – Kardjával az egykor finom kabátszövetre mutatott, mely véresen, cafatokra szabdalva lógott. – Kirajzolódik vajon az eddigi vágásaimból egy minta, ami segít megjósolni a jövőbeni tetteimet?

A matematikus pengéje ismét a sebzett váll felé suhant, ám az utolsó pillanatban az útjába került a másik fegyver, és megakadályozta a találatot.

– Hát tanul! – csempészett lelkesedést a hangjába Keleti, Áldor azonban csak fájdalmasan felnyögött, ahogy a kardot tartva megfeszültek sebesült izmai. – Ideje újabb leckéket vennie. Mert tudja, a statisztikában egy minta nem minta. De még négy minta is édeskevés. El kell helyeznem önön néhány újabb vágást... csak a minták végett. Ne aggódjon, igyekszem őket normálisan elosztani...

A matematikus keze lassú csapásra lendült, mintha csak azt akarta volna, hogy ellenfelének legyen ideje védekezni. A pengék csattanva találkoztak, majd még háromszor, ahogy Keleti újabb és újabb lomha vágásokkal próbálkozott. Aztán hirtelen áthelyezte a testsúlyát, karja új lendületet vett, és alulról felfelé nyesett.

Pengéje hegye végigszántott Áldor mellkasán. Gombok repültek szerteszét, vér fröccsent, az író pedig elvesztette az egyensúlyát, és csak néhány hátráló lépés után találta meg ismét.

Végigmérte magát, és hitetlenkedve meredt előbb a vörös, függőleges csíkra, majd riválisára. Pontosan tudta, elég lett volna néhány centiméter, hogy felszíni vágás helyett halálos sebet kapjon.

– Nem megölni akarom – nyugtatta meg Keleti. – De még nem végeztünk. Meg kell ismertetnem a *normális eloszlással*. Ez megkerülhetetlen.

Áldor azonban a legkevésbé sem volt kíváncsi semmiféle eloszlásra.

– Ha engem kérdez, amit művel, az nem normális...

– Ne tetézz a gondjait egy újabb sértéssel, szerkesztő úr! Ezt most elnézem önnek. Azt azonban nem tudom szem elől téveszteni, hogy azzal vádolta az intézményünket, hogy egyszerűen csak átlagot vonunk. Holott a világ jóval bonyolultabb annál, semhogy egy egyszerű átlaggal megkaphatnánk a kívánt eredményeket. Miként is magyarázzam, hogy megértse...?

A tudós előrelendült, ellenfele sérült válla felé döfött, ám Áldor félrecapta a támadó kardot. Keleti számíthatott erre, mert egy elegáns mozdulattal vágásra kanyarította fegyverét, és vízszintesen végighasította riválisa hasát. Az odakapott a kezével, ijedten, hogy az acél belső szervet ért, de szerencséjére csak a bőr és az izmok sérültek. Az ujjai között bugyogó vért nézte, és beletelt néhány pillanatba, mire rájött, hogy Keleti beszél hozzá.

– Legyen ez a vízszintes koordinátatengely, a függőleges pedig a korábbi seb, amit keresztez. Nos... ha le kell egyszerűsíteni, azt mondanám, egy adott tulajdonságot vizsgálva általános törvényszerűségnek tűnik, hogy azok vannak a legtöbben, akik ezt a tulajdonságot, mint például a vívótudás, közepes szinten birtokolják. Jelezze őket a függőleges tengely, azt pedig, hogy mennyien vannak, jelezzé – Keleti előreszúrta, és egy csuklómozdulattal belemetszett a függőleges tengelybe, Áldor mellkasának a közepén – ez a rovátká.

A fehér kabátos férfi felnyögött. Fájdalmas arca egyre sápadt, tartása egyre bizonytalanabbá vált.

– Figyeljen, szerkesztő úr! – intette a matematikus. – Most jön a lényeg! A jóisten ugyanis úgy alkotta meg ezt a rendszert, hogy nagyjából azok is annyian vannak, akik ezt a tulajdonságot alig, és azok is, akik nagyon is birtokolják. Nézze csak!

Áldor hiába tudta, mi jön most, hiába emelte fel a pengéjét, képtelen volt védeni a támadást. Néhány pillanat elteltével két újabb vágás, ezúttal egy-egy ív díszítette a mellkasát, a függőleges tengely mindkét oldalán.

Az író remegő kézzel nyúlt a sebekhez, és esetlenül szétmázolta az előbuggyanó vért.

– Elég – nyögte alig hallhatóan, lehajtott fejjel. Kardja kiesett az ujjai közül, ő maga pedig térdre rogyott.

– Ó... – A matematikus hangja csalódottan csengett. – Pedig hosszan tudtam volna még tanítani... Amit elkezdtem felvázolni, az a Gauss-féle haranggörbe, és még nincs teljesen kész... de úgy látom, ha folytatom, magának harangoztak. Biztosan nem akarja, hogy folytassuk ezt a kis... harangjátékot?

– Biztosan.

Keleti jelentősegteljesen a segédekre nézett, majd vissza az íróra.

– Ezek szerint megerősíti a segédeink számára is, hogy nem érez magában további erőt a küzdelemhez, szerkesztő úr?

– Meg – nyögte Áldor, és vért köpött. – Vesz... vesztettem.

A tudós azonban nem elégedett meg ennyivel. Megpödörte hosszú bajszát.

– Elkészül a helyreigazítás és a nyilvános bocsánatkérés? – firtatta.

– Igen.

– A címdalton?

– Igen.

– Helyes. – Keleti a segédek felé fordult. – Uraim, azt hiszem, végeztünk is. Mindannyian tanúi voltak az itt történeteknek, és hallották a szerkesztő úr ígéretét. Öntől pedig – nézett megvert riválisára – elnézést kell kérnem.

Áldor meglepetten pillantott rá fáradt szemhéja alól.

– Elnézést?

– Igen – bólintott Keleti, és kardja hegyével ellenfele mellkasára mutatott. – A Gauss-görbe miatt. Nemcsak mert nem fejeztem be, de nem is pont így néz ki... Egy kicsit elnagyolt... Az az igazság, hogy mindig is csapnivalóan forgattam az ecsetet, így karddal se rajzolok valami szépen. De ha rám hallgat, áldja a szerencséjét, hogy kardot vettünk a kezünkbe! Ha pisztolygolyókkal tömöm tele magát, talán pontosabb az ábra, de nincs, aki megírja a cikket...